

Vészkijárat-variánsok Fertő Cityből

Tarkó János alkotói világának egy megközelítési módozata

Tarkó János festményeiről egy ízben, nagyon rég, már írtam. Igaz, az az írás inkább irodalmi szövegre hajazott.

János, született újvidéki lévén, ritka földijeim egyike, aki valamiért itt ragadt.

Nemrégiben Szivácon, a Szenteleky Napok keretében kiállított munkái kapcsán azonnal beugrott: mindenképp írnom kell az itt kiállított festményeiről, esetleg egész „pillanatnyi” alkotói világáról.

Pedig mintha valami nagyon nem akarta volna, hogy egyáltalán sor kerüljön a műtermében megszülető beszélgetésünkre (amihez ragaszkodtam), hogy bepillantást nyerhessek az alkotó szobrászati, zenei, performance-művészeti irányú aktivitásába, vagy akár hogy vessek (még néhány) pillantást a Szivácon kiállított és ki nem állított, új és kevésbé új munkáira.

A taxisoőr körbe-körbefurikázott, folyton eltévesztve a kívánt utcát, a csevejünk előtt a frissen cserélt ceruzaelemmel működő diktafonom a beszélgetés kezdetén befuccsolt, a nehezen összehozott idő is nagyon szorított bennünket, most, miközben gépelem ezeket a sorokat, a számítógépem csak részben működőképes, hadd ne térjek ki egyéb zavaró tényezőkre.

Mindegy, megérte.

Az alkotó – aki, azt hiszem, nem túlzottan rokonszenvez azzal a gondolattal, hogy különféle szakterminusok mögé bújva dekódolják a festményeit, így meg sem próbálok élni ezzel a lehetőséggel – munkái első pillantásra valami nehezen megfogható, de egyértelmű üzenetet sugallnak:

Nem jó. Nagyon nem jó. Ha kell, üvöltve, tépve és harapva, de követelem vissza a ki tudja mikor, kik által, hogyan és miért, de réges-rég elvett-elcipelt-elhurcolt lelkem.

Ugyanakkor ebben az elhurcolt lelkű, netán személyiségű, vagy rész-személyiségű nem-jóban el lehet lébecölni, sőt, egy bizonyos fokig valamiféle különös gyönyörrel élvezni is az elviselhetlent.

A címben szereplő Fertő City helyett pedig írhattam volna akár Fertő Univerzumot is, de maradjunk abban: Tarkó a szülővárosában él, itt alkot, és az is sejthető, ezek a szülővárosa bugyrainak ingerei által kitermelt munkák mélységesen különböznek a hóttreál Újvidék pszichológiai-emocionális lenyomataitól, ugyanakkor azonosak is azal.

Kiállított munkái hagyományosabb módszerrel készülnek (akril plusz vászon), melyekre indulatosan, rendkívül élénk színvilágot alkalmazva viszi fel gyakran szögletes vonalvezetésű, vagy hegyes idomokat tartalmazó, a figurativitáson innen lévő, kőkemény hangulatú és első olvasatra nyugtalanító, gyakran nyomasztó festményeit, olykor tökéletesen sírfekete, olykor fekete-fehér (sakktábla... nem, ebben most nem mélyednék el), netán rikító színű háttérrel.

Folyton kísértésbe esem, hogy néhány stílusirányt mégis felsoroljak, ha másért nem, utalásként. Hát legyen.

Vásznain az art brut ismérvei nyomokban éppúgy kimutathatók, mint pl. a neoexpresszionizmus, vagy akár a graffiti, a street-art, az underground művészet, hadd ne soroljam tovább.

A bennünk lévő vgy rajtunk kívülálló bohóc, aki (leszámítva azt az apróságot, hogy a vegytiszta rosszat testesíti meg) a többi, hagyományosabb és ártalmatlanabb bohócra kényszerített akarata.

A manöken, aki immár szétfolyó-széthulló meztelenségében, teljesen védtelenül néz farkasszemet a minden, csak nem barátságos és jóhiszemű, őt, szó szerint és átvitt értelemben egyaránt fogyasztó világ-konglomerátummal.

A húsos, kárminpiros szájjal és hódfogakkal ellátott, rohanó albínó sünnre asszociáló spermatozoid, aki „első az utolsók közt”.

Az előemberre vagy stilizált orangutánra emlékeztető lény, amint (kölcönös) kétségbeeséssel kapaszkodik a gubancos szájú, csontváz-szerű perszónába, hisz összetartoznak, valójában csak ketten képezhetnek egyetlen lényt (hasított/hasadt perszóna, annak minden pszichológiai, mitológiai mellékszöngéjével).

A kiüresedett tekintettel még visszanezõ, de már valahová (hová?) távozó pszichós.

A nem-emberi szőrzettel borított, esernyőt szorongató humanoida.
Az emberi utak címet viselő, komplex, borzalmas hangulatú és
üzenetű festmény.

Az összeférceletlen idomokból megalkotott, tüzet, ondót, beszéd-
folyamot okádó pubertáskorú, aki még nem is sejti, mi vár rá...

Még nem emberek és/vagy már nem emberek.

Hadd ne folytassam Tarkó képeinek jól látható, első rétegének
ecsetelgetését.

Ugyanakkor akad néhány másmilyen értelmezési réteget hordozó,
az összes fölsorolt és föl nem sorolt festmény üzenetét, hangulatát, ér-
telmét átszínező kép is.

A csend könyve című, mintegy ünnepi helyen trónoló, nyitott kö-
tet, mely szent könyv, minden kultúrkör vagy személyi affinitás szent
könyve. Igaz, az oldalai feketével csíkozva vannak átmázolva, ám
mégsem jóvátehetetlenül: ha jobban szemügyre vesszük a művet, rej-
tett, transzcendens lények veszik körbe, melyek közt stilizált, hierogli-
faszerű ábrák tömege vár fel- és megfejtésre (gondoljunk csak pl. a rég
feltárt, ám máig rejtélyes krétai szövegekre).

Netán a *Karma* című, távoli kultúrák etno-díszítésű virágcserepé-
ből kikelt, szintűgy értelmezésre vágó, felkínálkozó virágszerű masz-
szája.

Esetleg kitérnék még az *Élet és halál* címet hordozó, egyetlen, éjsö-
tét háttérből babarózsaszín és babakék színekkel festett, szintűgy stili-
zált feszületre, a mindenkori, tetszés szerint behelyettesíthető szakrál-
megfeszítettre asszociáló talán-alakra, benne apró, üzenetet hordozó
madarakkal, sűrű szürke festékekkel felvitt (ez az egyetlen alkotás, ahol
Tarkó megszegi az abszolút sima felület eszköztárát), levitáló sziklák-
ká kövült, rejtett idea- és szóinformációkat tartalmazó vagy tartal-
mazható felhőkkel.

S még egy apróság.

Beszélgetésünk folyamán ráböktem egy, a festő háta mögötti fa-
lon lógó, régebbi periódusából meghagyott alakra, azt tudakolván, mi-
ért nincs a szó hagyományos értelmében vett arca (szokatlanul nyíl-
tan és nyitottan beszélgettünk mindvégig, de állítom, csak így érde-
mes), mire a válasz:

Mert ő immár rég túl van az emberi léten, alakon, fázison.

Azt hiszem, sokunknak akadnak efféle, szórványos vágypillanatai.
Maradjunk ennyiben.